

Чүпрәле муниципаль районы вазыйфай затлары
тарафыннан гражданнар мөрәжәгатьләрен карау һәм
шәхси кабул итү Тәртибен раслау турында

«Россия Федерациясе гражданнарының мөрәжәгатьләрен карау тәртибе
турында» 2006 елның 02 маендагы 59-ФЗ номерлы Федераль законы (алга таба -
№59 ФЗ от 02.05.2006), «Татарстан Республикасында гражданнар
мөрәжәгатьләрен карау тәртибе турында» 2003 елның 12 маендагы 16-ТРЗ
номерлы Татарстан Республикасы Законы, «Татарстан Республикасында
гражданнар мөрәжәгатьләре турында» Татарстан Республикасы Законына
үзгәрешләр кертү хакында» 2014 елның 24 июлендәге 75-ТРЗ номерлы Татарстан
Республикасы Законы нигезендә, КАРАР БИРӘМ:

1. Татарстан Республикасы Чүпрәле муниципаль районы вазыйфай затлары
тарафыннан гражданнарның мөрәжәгатьләрен карау һәм шәхсән кабул итү
Тәртибен (алга таба - Тәртип) расларга.

2. Чүпрәле муниципаль районы Башкарма комитетына әлеге тәртиптә эш
алып баруны тәкъдим итәргә.

3. Әлеге карарны Чүпрәле муниципаль районының рәсми сайтында
түбәндәге адрес буенча бастырып чыгарырга: <http://droganoie.tatarstan.ru> һәм
Татарстан Республикасының хокукый мәгълүматның рәсми порталында түбәндәге
адрес буенча: <http://pravo.tatarstan.ru>.

4. Әлеге карарның үтәлешен тикшереп торуны Чүпрәле муниципаль районы
Советы аппараты житәкчесе Э.С. Әхмәтовка йөкләргә.

Чүпрәле муниципаль районы
Башлыгы

А.В. Шадриков

Чүпрәле муниципаль районы
Башлыгының " ____ " _____
_____ номерлы карарына
кушымта

Чүпрәле муниципаль районы вазыйфай затлары тарафыннан гражданныр мөрәжәгатьләрен карау һәм шәхси кабул итү тәртибе

1. Гомуми нигезләмәләр

1.1. Әлеге Тәртип «Россия Федерациясе гражданнырның мөрәжәгатьләрен карау тәртибе турында» 2006 елның 02 маендагы 59-ФЗ номерлы Федераль законы (алга таба - 59-ФЗ номерлы), «Татарстан Республикасында гражданныр мөрәжәгатьләрен карау тәртибе турында» 2003 елның 12 маендагы 16-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законны, «Татарстан Республикасында гражданныр мөрәжәгатьләрен карау тәртибе турында» Татарстан Республикасы Законнына үзгәрешләр кертү хакында» 2014 елның 24 июлендәге 75-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законны нигезендә эшләнгән.

1.2. Әлеге Тәртип белән Россия Федерациясе гражданы (алга таба – граждан) үзенә Россия Федерациясе Конституциясендә жирле үзидарә органнарына мөрәжәгать итү хокукын гамәлгә ашыруга бәйле хокукый мөнәсәбәтләр жайга салына, шулай ук Чүпрәле муниципаль районы Советында һәм Башкарма комитетында жирле үзидарә органнары һәм вазыйфай затлар тарафыннан гражданныр мөрәжәгатьләрен карау тәртибе билгеләнә.

1.3. 2006 елның 2 маендагы № 59-ФЗ Федераль законы белән билгеләнгән гражданныр мөрәжәгатьләрен карау тәртибе гражданнырның барлык мөрәжәгатьләренә кагыла.

1.4. Тәртип Татарстан Республикасы Чүпрәле муниципаль районы Уставы һәм Татарстан Республикасы Чүпрәле муниципаль районы Башкарма комитеты положениесе нигезендә гамәлгә ашырыла.

1.5. Әлеге карарны Чүпрәле муниципаль районының рәсми сайтында түбәндәге адрес буенча бастырып чыгарырга: <http://droganoe.tatarstan.ru> һәм Татарстан Республикасының хокукый мәгълүматның рәсми порталында түбәндәге адрес буенча: <http://pravo.tatarstan.ru>.

2. Әлеге Тәртиптә кулланыла торган төп төшенчәләр

2.1. Гражданнынның (алга таба – мөрәжәгать) – жирле үзидарә органына яисә вазыйфай затка язма рәвештә яисә электрон документ рәвешендә жибәрелгән мөрәжәгәте, тәкъдим, гариза яки шикаять, шулай ук гражданның дәүләт органына, жирле үзидарә органына телдән мөрәжәгәте.

2.2. Тәкъдим - гражданның законнарны һәм башка норматив хокукый актларны камилләштерү, жирле үзидарә органнары эшчәнлегә, ижтимагый мөнәсәбәтләренә үстерү, дәүләт һәм жәмгыять эшчәнлегенә социаль-икътисадый һәм башка өлкәләрен яхшырту буенча тәкъдимнәре.

2.3. Гариза - гражданның үзенең конституциячел хокукларын һәм ирекләрен яисә башка затларның конституциячел хокукларын һәм ирекләрен гамәлгә ашыруда ярдәм итү турындагы үтенече, йә законнарны һәм башка норматив хокукый актларны бозу, жирле үзидарә органнары һәм вазыйфай затлар эшендә кимчелекләр, йә күрсәтелгән органнарның һәм вазыйфай затларның эшчәнлеген тәнкыйтьләү турында хәбәр.

2.4. Шикаять – гражданинның бозылган хокукларын, ирекләрен яки законлы мәнфәгатьләрен йә хокукларын, ирекләрен яисә законлы мәнфәгатьләрен торгызу яисә яклау турында үтенече.

2.5. Вазыйфай зат-хакимият вәкиле функцияләрен даими, вакытлыча яисә махсус вәкаләт буенча башкаручы, йә жирле үзидарә органында оештыру-боеру, административ-хужалык функцияләрен башкаручы зат.

2.6. Коллектив мөрәжәгать астында ике яки аннан да күбрәк граждан, гражданның берләшмәләре, шул исәптән юридик затлар мөрәжәгәте, шулай ук тавыш бирү яки митингта катнашучыларның имзаларын жыю юлы белән кабул ителгән мөрәжәгать аңлашыла.

3. Гражданның мөрәжәгать итү хокукы

3.1. Гражданның шәхсән мөрәжәгать итәргә, шулай ук гражданның берләшмәләре, шул исәптән юридик затлар мөрәжәгатьләрен дә кертеп, индивидуаль һәм күмәк мөрәжәгатьләрен, дөүләт органнарына, жирле үзидарә органнарына һәм аларның вазыйфай затларына, дөүләт һәм муниципаль учреждениеләргә һәм башка оешмаларга, аларның вазыйфай затларына жиберергә хокукы.

3.2. Гражданның ирекле һәм ирекле рәвештә мөрәжәгать итү хокукын гамәлгә ашыралар. Гражданның мөрәжәгать итү хокукын гамәлгә ашыру башка затларның хокукларын һәм ирекләрен бозмаска тиеш.

3.3. Гражданның мөрәжәгатьләрен карау бушлай башкарыла.

4. Гражданның мөрәжәгатьләрен карауга бәйлә хокук мөнәсәбәтләрен хокукый жайга салу

4.1. Гражданның мөрәжәгатьләрен карап тикшерүгә бәйлә хокукый мөнәсәбәтләр Россия Федерациясе Конституциясе, Россия Федерациясенең халыкара килешүләре, Федераль конституциячел законнар, Татарстан Республикасы Законы белән жайга салына.

4.2. Россия Федерациясе субъектларының законнары һәм башка норматив-хокукый актлары гражданның мөрәжәгать итү хокукын яклауга юнәлдерелгән нигезләмәләрен билгеләргә, шул исәптән әлегә Тәртиптә билгеләнгән гарантияләрен өстәмә гарантияләр билгеләргә мөмкин.

5. Мөрәжәгатьне караганда гражданның хокуклары

5.1. Жирле үзидарә органы яисә вазыйфай зат тарафыннан мөрәжәгатьне караганда граждан хокукы:

- өстәмә документлар һәм материаллар тапшырырга, йә аларны соратып алу турында, шул исәптән электрон формада мөрәжәгать итәргә;

- әгәр дә бу башка затларның хокукларына, ирекләренә һәм законлы мәнфәгатьләренә кагылмаса һәм күрсәтелгән документларда һәм материалларда дәүләт яисә федераль закон белән саклана торган башка серне тәшкит итүче белешмәләр булмаса, мөрәжәгатьне карауга кагылышлы документлар һәм материаллар белән танышырга;

- мөрәжәгатьтә куелган сорауларның асылы буенча язмача җавап алырга, моңа 2006 елның 02 маендагы 59-ФЗ номерлы 11 маддәсендә күрсәтелгән очрактар керми, язма мөрәжәгатьне дәүләт органына, җирле үзидарә органына яисә вазыйфаи затка күчерү турында хәбәр, алар компетенциясенә мөрәжәгать итеп куелган мәсьәләләргә хәл итү керә;

- Россия Федерациясе законнары нигезендә административ һәм (яки) суд тәртибендә мөрәжәгатьне карап тикшерүгә бәйле мөрәжәгать буенча кабул ителгән карарга яисә гамәлгә (гамәл кылмауга) шикәят белән мөрәжәгать итәргә;

- мөрәжәгатьне карауны туктату турында гариза белән мөрәжәгать итәргә.

6. Аның мөрәжәгатенә бәйле рәвештә гражданның куркынычсызлык гарантияләре

6.1. Гражданны күрсәтелгән органнар яисә вазыйфаи зат эшчәнлеген тәнкыйтьләп, йә үз хокукларын, ирекләрен һәм законлы мәнфәгатьләрен, йә башка затларның хокукларын, ирекләрен һәм законлы мәнфәгатьләрен торгызу яисә яклау максатларында аның җирле үзидарә органына яисә вазыйфаи затка мөрәжәгатенә бәйле рәвештә эзәрлекләү тыела.

6.2. Мөрәжәгатьне караганда мөрәжәгатьтәгә мәгълүматларны, шулай ук гражданның шәхси тормышына кагылышлы мәгълүматларны аның ризалыгыннан башка хәл итү рөхсәт ителми. Мөрәжәгатьтәгә мәгълүматларны тарату булып тормый, мөрәжәгатьтә куелган мәсьәләләргә хәл итү компетенциясенә керә торган җирле үзидарә органнарына яисә вазыйфаи затка язма мөрәжәгать җибәрү.

7. Мөрәжәгатьләргә карата таләпләр

7.1. Гражданин язма, электрон, телдән мөрәжәгать итәргә хокуклы.

7.2. Гражданин үзенең язмача, электрон мөрәжәгатендә тиешле вазыйфаи затның фамилиясен, исемн, атасының исемн, яисә тиешле затның вазыйфасын, шулай ук үз фамилиясен, исемн, атасының исемн (соңгысы – булган очракта), почта адресын, электрон адресны, аның буенча җавап җибәрелергә тиеш, мөрәжәгатьне яңадан рәсмиләштерү турында хәбәрнамәне, тәкъдим, гариза яки шикәятнең асылын бәян итүче дәүләт органы яисә җирле үзидарә органы исемн күрсәтә. Язма мөрәжәгатьтә шәхси имзаны һәм датаны куя.

7.3. Дәүләт органына, җирле үзидарә органына яисә вазыйфаи затка электрон документ рәвешендә кергән мөрәжәгать 2.05.2006 ел, № 59-ФЗ Федераль законда билгеләнгән тәртиптә каралырга тиеш. Мөрәжәгатьтә граждан үзенең фамилиясен, исемн, атасының исемн (соңгысы – булган очракта), электрон почта адресын, әгәр җавап электрон документ рәвешендә һәм почта адресына

жибәрелергә тиеш булса, жавап язмача жибәрелергә тиеш. Граждан мондый мөрәжәгатькә кирәкле документларны һәм материалларны электрон формада теркәргә яисә күрсәтелгән документларны һәм материалларны яисә аларның күчермәләрен язма рәвештә жибәрергә хокуклы.

7.4. Кирәк булган очракта, үз дәлилләрен раслау өчен граждан язма, электрон мөрәжәгатькә документларны һәм материалларны, яисә аларның күчермәләрен кушып бирә.

7.5. Гражданнар Татарстан Республикасы дәүләт телләрендә, туган телдә яисә Россия Федерациясе халыкларының теләсә кайсы башка телендә тәкъдимнәр, гаризалар, шикаятьләр белән мөрәжәгать итәргә хокуклы. Сорауларга җаваплар тәкъдимнәр, гаризалар, шикаять гражданнар бирелә телендә мөрәжәгать. Мөрәжәгать телендә жавап бирү мөмкин булмаган очракта, Татарстан Республикасы дәүләт телләре кулланыла.

7.6. Әгәр язма мөрәжәгатьтә мөрәжәгать жибәргән гражданның фамилиясе яки жавап жибәрелергә тиешле почта адресы күрсәтелмәгән булса, мөрәжәгатькә жавап бирелми. Күрсәтелгән аноним мөрәжәгатьтә эзерләнә торган, эшләнә торган яисә бөтенләй хокукка каршы гамәл, шулай ук аны эзерләүче, гамәл кылучы яки башкарган зат турында белешмәләр булса, мөрәжәгать аларның компетенциясе нигезендә дәүләт органнарына теркәлергә һәм жибәрелергә тиеш.

7.7. Әгәр язма мөрәжәгать тексти укылуга бирелмәсә, мөрәжәгатькә жавап бирелмәсә һәм ул аның компетенциясе нигезендә органга яисә вазыйфай затка каралуга жибәрелергә тиеш түгел, бу хакта мөрәжәгать теркәлгән көннән жиде көн эчендә, әгәр аның фамилиясе һәм почта адресы укылуга тапшырыла икән, мөрәжәгать жибәргән гражданига хәбәр ителә.

7.8. Гражданнар мөрәжәгатьләрен тапшыруның югарыда санап үтелгән тәртибе белән беррәттән, органга, вазыйфай затка телеграмма яки факсимиль элементә аша тапшырылырга мөмкин. Күрсәтелгән мөрәжәгатьләр «Татарстан Республикасында гражданнар мөрәжәгатьләре турында» Татарстан Республикасы Законына үзгәрешләр кертү хакында» 2014 елның 24 июлендәге 75-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законында билгеләнгән язма мөрәжәгатькә карата куела торган таләпләргә жавап бирергә тиеш.

8. Мөрәжәгатьне карауга кабул итү мәжбүрилегә

8.1. Органга яисә Чүпрәле муниципаль районының вазыйфай затына кергән мөрәжәгать, аларның компетенциясе нигезендә, мәжбүри рәвештә теркәлергә һәм карап тикшерелергә тиеш.

8.2. Кирәк булган очракта, мөрәжәгатьне карый торган орган яисә вазыйфай зат аны карап тикшерүне урынга чыгып тәэмин итә ала. Урынга чыгып мөрәжәгатьне карауны оештыру тәртибе, шул исәптән аны үткәрү срокалары норматив хокукый актлар белән билгеләнә.

9. Вәкаләтләре туктатылган вазыйфай затка адресланган гражданның мөрәжәгәтен карау

9.1.Гражданның вәкаләтләре туктатылган вазыйфай затка адресланган мөрәжәгәте күрсәтелгән вәкаләтләргә гамәлгә ашыру йөкләнгән зат тарафыннан карала.

9.2.Мөрәжәгәтьне теркәү мәжбүри.

10. Язма мөрәжәгәтьне теркәү һәм жиберү

10.1.Граждандан язма мөрәжәгәтьне куелган мәсьәләләргә хәл итү компетенциясенә кергән органга яисә вазыйфай затка жиберә.

10.2.Язма мөрәжәгәть органга яисә вазыйфай затка кергән көннән алып өч көн эчендә Чүпрәле муниципаль районы Советы Аппаратының гомуми бүлегендә мәжбүри теркәлгән тиеш.

10.3.Әлеге орган яисә житәкче резолюциясе жиберелгән вазыйфай зат компетенциясенә керми торган мәсьәләләргә үз эченә алган язма мөрәжәгәть, мөрәжәгәтьтә куелган мәсьәләләргә хәл итү вәкаләтләргә керә торган тиешле органга яисә тиешле вазыйфай затка, мөрәжәгәтьне яңадан карау турында мөрәжәгәть жибергән граждандан белдерүе белән, әлеге Тәртипнең 7.7 статьясындагы 7.7 өлешендә күрсәтелгән очрактан тыш, теркәлгән көннән жиде көн эчендә жиберелә.

10.4. Миграция өлкәсендә Россия Федерациясе законнарын бозу фактлары турында мәгълүмат булган язма мөрәжәгәть, миграция өлкәсендә хокук куллану функцияләрен, контроль, күзәтчелек һәм дүләт хезмәтләрен күрсәтү функцияләрен гамәлгә ашыручы федераль башкарма хакимият органының территориаль органына һәм Татарстан Республикасы Президентына, әлеге Тәртипнең 7.7 пунктсындагы икенче абзацында күрсәтелгән очрактан тыш, мөрәжәгәть жибергән граждандан мөрәжәгәтьне яңадан үзгәртү турында белдерү белән, теркәлгән көннән биш көн эчендә жиберелә.

10.5. Язма мөрәжәгәтьтә куелган мәсьәләләргә хәл итү берничә орган яисә вазыйфай зат компетенциясенә керсә, мөрәжәгәтьнең күчәрмәсе теркәлгәннән соң жиде көн эчендә тиешле органнарга яисә тиешле вазыйфай затларга жиберелә.

10.6.Орган яисә вазыйфай зат язма мөрәжәгәтьне башка органга яисә башка вазыйфай затка карауга жибергәндә, кирәк булган очракта, күрсәтелгән органнардан яисә вазыйфай заттан язма мөрәжәгәтьне карау нәтижәләре турында документларны һәм материалларны соратып алырга мөмкин.

10.7.Карары яисә гамәле (гамәл кылмавы) дэгъва белдерелә торган органга яисә вазыйфай затка шикаятьне карауга жиберү тыела.

10.8.Әлеге статьяның 10.6 өлешендә каралган тыю нигезендә мөрәжәгәтьтә куелган мәсьәләләргә хәл итү компетенциясенә керә торган органга яисә вазыйфай затка шикаять жиберү мөмкин булмаса, шикаять гражданинга, аның судта билгеләнгән тәртиптә тиешле карарга яисә гамәл кылмавына шикаять белдерү хокукын аңлату белән кайта.

10.9. Электрон рәвештә жиберелгән мөрәжәгәтьләр әлеге Тәртипнең 10.2 пункты белән охшаш рәвештә теркәлә һәм жиберелә.

11. Гражданның мөрәжәгәтьләрен карау сроклары

11.1. Мөрәжәгатьләрнең барлык төрләре-органга яисә вазыйфай затка аларның компетенциясе нигезендә килгән шәхси һәм коллектив мөрәжәгатьләр язма мөрәжәгать теркәлгән көннән соң 30 көн эчендә карала.

11.2. Аерым очрақларда, шулай ук әлеге Тәртипнең 10 пунктындагы 1 өлешендә каралган запрос жибергән очракта, орган житәкчесе, вазыйфай зат, йә вәкаләтле зат мөрәжәгатьне карау срогын 30 көннән дә артык озайтырга хокуклы.

11.3. Мөрәжәгатьне карау нәтижәләре турында гражданинга тиешле карар кабул ителгәннән соң өч көн эчендә, ләкин әлеге пунктның 1 һәм 2 өлешләрендә билгеләнгән сроклардан да соңга калмыйча жавап жиберелә.

12. Гражданныр мөрәжәгатьләрен карау белән бәйле рәвештә танылган органнарға яки вазыйфай затларға әверелгән мәгълүматларны чишү

12.1. Гражданныр мөрәжәгатьләрен караганда, мөрәжәгать итүченең ризалыгыннан башка, аның шәхси тормышы турында мәгълүматлардан файдалану һәм тарату тыела, шулай ук аның фамилиясе, исеме, әтисенең исеме, яшәү урыны, эш яки уку урыны турында мәгълүматларны тарату рөхсәт ителми.

12.2. Мөрәжәгатьне караганда мөрәжәгатьтәге мәгълүматларны хәл итү рөхсәт ителми. Мөрәжәгатьтәге мәгълүматларны тарату булып тормый, мөрәжәгатьтә куелган мәсьәләләрне хәл итү компетенциясенә керә торган жирле үзидарә органнарына яисә вазыйфай затка язма мөрәжәгать жиберү.

13. Язма дәлилләрне тапшыру бурычы

13.1. Вазыйфай зат билгеләнгән тәртиптә жиберелгән запрос нигезендә 15 көн эчендә мөрәжәгатьне карау өчен кирәкле документлар һәм материаллар, аларда федераль закон тарафыннан сакланыла торган башка серне тәшкит итүче һәм бирү тәртибе билгеләнгән документлар һәм материаллардан тыш бирергә тиеш.

13.2. Таләп ителә торган дәлилләрне аңлы рәвештә тапшырмауда гаепле вазыйфай затлар законнар нигезендә жаваплы.

14. Гражданнырны шәхси кабул итүне оештыру

14.1. Жирле үзидарә органнарында гражданнырны шәхси кабул итү вәкаләтле затлар тарафыннан үткәрелә:

- Чүпрәле муниципаль районы Башлыгы белән;
- Чүпрәле муниципаль районы Башлыгы урынбасары белән;
- Чүпрәле муниципаль районы Советы Аппараты житәкчесе белән;
- Чүпрәле муниципаль районы Башкарма комитеты житәкчесе белән;
- Чүпрәле муниципаль районы Башкарма комитеты житәкчесе урынбасарлары белән.

14.2. Гражданнырны шәхси кабул итүне оештырганда органнарда гражданнырны шәхси кабул итү тәртибенә карата «Россия Федерациясе гражданнырны мөрәжәгатьләрен карау тәртибе турында» Федераль законда билгеләнгән таләпләр исәпкә алына.

14.3. Кабул итү атна саен, һәр сишәмбе көнне 14.00 сәгатътән 17.00 сәгатъкә кадәр вәкаләтле затлар тарафыннан үткәрелергә тиеш.

14.4. Кабул итү өчен билгеләнгән көннәр һәм сәгатъләр, гражданның кабул итү өчен җаваплы вазыйфай затларның контакт телефоннары турында мәгълүмат Гражданның массакуләм мәгълүмат чаралары, Интернет мәгълүмат-телекоммуникация челтәре аша җиткерелә.

14.5. Кабул итүгә язылган һәр гражданның шәхси кабул итү карточкасы тутырыла (кушымта итеп бирелә), анда күрсәтелә:

- мөрәҗәгать итүченең фамилиясе, исеме, атасының исеме;
- яшәү урыны адресы;
- кабул итүне алып баручы вазыйфай затның фамилиясе;
- башка кирәкле белешмәләр;

14.6. Шәхси кабул итү вакытында гражданин шәхесен таныклаучы документ күрсәтә.

14.7. Телдән мөрәҗәгатьтә баян ителгән фактлар һәм хәлләр ачык һәм өстәмә тикшерүне таләп итмәгән очракта, гражданның ризалыгы белән мөрәҗәгатькә җавапны кабул итүне гамәлгә ашыручы телдән вазыйфай зат бирә ала, шәхси кабул итү карточкасында нәрсә турында языла. Калган очракларда мөрәҗәгатьтә куелган сорауларның асылы буенча язмача җавап бирелә.

14.8. Шәхси кабул итү барышында кабул ителгән язма мөрәҗәгать теркәлергә тиеш һәм «Россия Федерациясе гражданның мөрәҗәгатьләрен карау тәртибе турында» Федераль законда һәм әлеге билгеләнгән тәртиптә карала.

14.9. Гражданның шәхси кабул итү өчен билгеләнгән көннәрдә һәм сәгатъләрдә органнарда беренче чираттагы шәхси кабул итүгә хокукка түбәндәгеләр ия:

1) I, II төркем инвалидлар һәм (яки) аларның законлы вәкилләре (ата-аналарның берсе, уллыкка алуучылар, опекун яки попечитель);

2) Бөек Ватан сугышы ветераннары, Россия Федерациясе Геройлары, Советлар Союзы Геройлары, Россия Федерациясе Геройлары, Дан орденының тулы кавалерлары, Социалистик Хезмәт Геройлары, Россия Федерациясенең Хезмәт Геройлары, хәрби хәрәкәтләр ветераннары;

3) инвалид балалар, ятим балалар, ата-ана тәрбиясеннән мәхрүм калган балалар, ятим балалар һәм ата-ана тәрбиясеннән мәхрүм калган балалар исәбәндәге затлар, шулай ук аларның законлы вәкилләре һәм, әгәр алар мондый балаларның хокукларын һәм законлы мәнфәгатьләрен тәэмин итүгә һәм яклауга бәйле мәсьәләләр буенча мөрәҗәгать итсәләр;

4) Өч яшькә кадәрге балалар белән кабул итүгә килгән гражданның;

5) Федерация Советы әгъзалары, Дәүләт Думасы депутатлары;

6) Татарстан Республикасы Чүпрәле муниципаль районының мактаулы гражданның.

14.10. 14.9 п. күрсәтелгән гражданның шәхсән кабул иткәндә, аларны беренче чиратта шәхси кабул итүгә хокукын раслаучы документ күрсәтеләр.

14.11. Җирле үзидарә органнары җитәкчеләре беренче чиратта шәхси кабул итүгә хокукы булган гражданның өстәмә категорияләрен билгели ала.

14.12. Беренче чиратта кабул итү хокукына бер үк вакытта берничә граждан ия булса, күрсәтелгән гражданның кабул итү аларның шәхси кабул итүгә килү тәртибендә гамәлгә ашырыла.

15. Шикаять бирү хокукы

Аның тәкъдиме, гаризасы, шикайте буенча кабул ителгән карар белән килешмәгән граждан элге карарга турыдан-туры органга яисә вазыйфай затка, шикаять белдерелә торган карарны кабул иткән вазыйфай затка карата судка шикаять бирергә хокуклы.

16. Гаризаны карау буенча орган һәм вазыйфай зат бурычлары

16.1. Гаризада куелган мәсьәләләрне карау компетенциясенә кергән орган һәм вазыйфай зат бурычлы:

- кануннарда билгеләнгән срокларда гаризаны асылы буенча карарга;
- гражданның гаризасы буенча элек кабул ителгән карарларның үтәлешен исәпкә алырга;
- нигезле карар кабул итәргә һәм аның үтәлешен тәмин итәргә;
- гариза биргән гражданга гаризаны карау нәтижәләре турында һәм аның буенча кабул ителгән карарны закон белән билгеләнгән вакытта хәбәр итәргә;
- гаризада бәян ителгән таләпләрне канәгатьләндермәгән очракта, язма рәвештә гариза биргән гражданның мәгълүматына, баш тарту мотивларына җиткерергә, шулай ук гариза буенча кабул ителгән карарга карата шикаять бирергә мөмкин булган орган яки вазыйфай затны күрсәтергә.

17. Мөрәжәгатьне караганда гражданның хокуклары

17.1. Граждан орган яисә вазыйфай зат тарафыннан мөрәжәгатьне караганда хокуклы:

- мөрәжәгатьне карый торган затка дәлиләрне шәхсэн бәян итәргә;
- органның тиешле структур бүлекчәсендә яисә тиешле вазыйфай заттан телдән (шул исәптән телефон аша) яки язмача мөрәжәгатьне теркәү турында электрон формада, шулай ук аны карау сроклары турында мәгълүмат алырга;
- мөрәжәгатьне кабул иткән органның вәкаләтле заты (вазыйфай заты) мөрәжәгатьне кабул иткән органның икенче вәкаләтле заты (вазыйфай заты) тарафыннан мөрәжәгать итүнең датасын, фамилиясен һәм инициалларын күрсәтеп, язма мөрәжәгатьне кую юлы белән кабул итү факты таныклыгына;
- өстәмә документлар һәм материаллар тапшырырга, йә аларны соратып алу турында, шул исәптән электрон формада мөрәжәгать итәргә;
- әгәр дә бу башка затларның хокукларына, ирекләренә һәм законлы мәнфәгатьләренә кагылмаса һәм күрсәтелгән документларда һәм материалларда дәүләт яисә федераль закон белән саклана торган башка серне тәшкит итүче белешмәләр булмаса, мөрәжәгатьне карауга кагылышлы документлар һәм материаллар белән танышырга;
- мөрәжәгатьтә куелган сорауларның асылы буенча, «Россия Федерациясе гражданны мөрәжәгатьләрен карау тәртибе турында» Федераль законның 11

статьясында күрсәтелгән очрақлардан тыш, язма мөрәжәгатътә куелган мәсьәләләрне хәл итү компетенциясенә керә торган органга яисә вазыйфай затка яңадан адреслау турында хәбәрнамә алырга ;

- Россия Федерациясе законнары нигезендә административ һәм (яки) суд тәртибендә мөрәжәгатъне карап тикшерүгә бәйлә мөрәжәгатъ буенча кабул ителгән карарга яисә гамәлгә (гамәл кылмауга) шикаять белән мөрәжәгатъ итәргә;

- мөрәжәгатъне карауны туктату турындагы гариза белән мөрәжәгатъ итәргә;

- мөрәжәгатъ буенча кабул ителгән карарга шикаять бирергә;

- вәкил хезмәтеннән файдалану;

- мөрәжәгатъне караганда органның яисә вазыйфай затның законсыз гамәлләренә (гамәл кылмауларына)китерелгән зыянны каплауга һәм мораль зыянны компенсациялүгә законнарда билгеләнгән тәртиптә.

18. Шикаятьне карау буенча орган яисә вазыйфай зат бурычлары

Тиешле шикаятьне карау компетенциясенә керә торган орган яисә вазыйфай зат түбәндәгеләрне үтәргә тиеш:

- шикаятьне кабул итәргә һәм теркәргә;

- законнарда билгеләнгән вакытта асылы буенча шикаятьне объектив карарга, шикаятьтә китерелгән барлык дәлилләрне һәм фактларны вакытында тикшерергә;

- кирәк булган очракта, мөрәжәгатъне карау өчен кирәкле документларны һәм материалларны башка органнарда һәм башка вазыйфай затлардан, судлардан, тану органныңнан һәм алдан тикшерү органныңнан тыш, соратып алырга, шулай ук вазыйфай затлардан аңлатмаларны соратып алырга, шаһитларны һәм экспертларны чакырырга;

- шикаять буенча 2006 елның 2 маендагы 59-ФЗ номерлы Федераль законга нигезләнгән дәлилләнгән карар кабул итәргә һәм аның реаль үтәлешен тәмин итәргә;

- гражданга шикаятьне карау нәтижәләре һәм аның буенча кабул ителгән карарны закон белән билгеләнгән срокта, мөрәжәгатътә күрсәтелгән почта адресы буенча язма рәвештә, мөрәжәгатътә күрсәтелгән электрон почта адресы яисә аның белән килешү буенча телдән хәбәр итәргә.

19. Шикаять буенча карар

Шикаять буенча карарда карар нигезенә салынган дәлилләрнең һәм фактларның, законның яисә башка норматив хокукий актының конкрет статьяларына сылттамаларның бәян ителүе; кирәкле очрақларда шикаять белдерелә торган карарны юкка чыгару яисә үзгәртү турында күрсәтмә, кабул ителгән карарны үтәү вакыты; законсыз карар кабул иткән яисә законсыз гамәл кылган вазыйфай затны законнарда билгеләнгән җаваплылыкка тарту зарурлығы турында күрсәтмә, шулай ук кабул ителгән карарга шикаять бирү тәртибе булырга тиеш.

20. Шикаять буенча карар кабул итү нәтижәләре

20.1. Шикаять тулысынча яисә өлешчә канәгатъләндерелергә тиеш дип танылган очракта, шикаять буенча карар чыгарган орган яисә вазыйфай зат гражданның бозылган хокукларын торгызу буенча кирәкле чаралар күрергә, шулай ук гражданин үтенече буенча кызыксынган затларның кабул ителгән карары турында хәбәр итәргә тиеш.

20.2. Гражданга дәрәс булмаган яки бозган белешмәләр массакүләм мәгълүмат чараларында басылып чыккан очракта, әлеге белешмәләргә биргән орган яисә вазыйфай зат законнарда билгеләнгән тәртиптә кире кагуны бастырып чыгару буенча чаралар күрергә тиеш.

21. Жирле үзидарә органнарының «турыдан-туры линия» һәм «кайнар линия» телефоннары буенча кабул ителгән гражданның мөрәжәгатъләрен карау

21.1. Жирле үзидарә органнары гражданның үз эшчәнлекләре турында мәгълүмат алуға хокукларын гәмәлгә ашыруны тәмин итү, шулай ук гражданның мөрәжәгатъләрен кабул итү өчен «турыдан-туры линияләр» һәм «кайнар линияләр» эшен оештыра алалар.

21.2. Органнарының «турыдан-туры линия» һәм «кайнар линия» телефоннары буенча кабул ителгән мөрәжәгатъләр «Россия Федерациясе гражданның мөрәжәгатъләрен карау тәртибе турында» Федераль закон белән билгеләнгән срокларда теркәлергә тиеш.

21.3. Вазыйфай зат органы, вәкаләтле гәмәлгә ашыру гражданның мөрәжәгатъләрен кабул итү буенча «турыдан-туры линияләр» һәм «кайнар линияләр» телефоннары буенча, терки гражданин һәм формалаштыра электрон карточкасы мөрәжәгат күрсәтеп, контактно телефон һәм (яки) адреслары, электрон почта (булганда, алар булганда) обратившегося, мәсьәләнең асылы, даталар һәм вакыты мөрәжәгат итү.

21.4. Электрон картадагы белешмәләр мөрәжәгаттә куелган мәсьәләләргә хәл итү компетенциясенә кергән тиешле органнарга жиберелә.

21.5. «Турыдан-туры линияләр» һәм «кайнар линия» эше жирле үзидарә органнары кабул итә торган норматив хокукый актлар нигезендә гәмәлгә ашырыла.

22. Гражданның күмәк мөрәжәгаткә язмача җавап алу хокукына өстәмә гарантияләр

22.1. Гражданның күмәк мөрәжәгатенә язмача җавап алучы яисә мөрәжәгаткә кул куйган гражданин коллективы вәкиле сыйфатында мөрәжәгаттә күрсәтелгән затка жиберелә.

22.2. Әгәр дә җавап алучы коллектив мөрәжәгаттә билгеләнмәгән булса, җавап беренче гражданга яшәү урынының адресын күрсәткән мөрәжәгат итүчеләр исемлегендә жиберелә.

22.3. Коллектив мөрәжәгаткә җавап жиберү турындагы үтенеч берничә мөрәжәгат итүче (кул куелган) зат тарафыннан белдерелгән очракта, җавапның күчәрмәсе аларның һәркайсына күрсәтелгән почта адреслары буенча жиберелә.

23. Коррупция юнэлеше фактлары буенча гражданнарның мөрәжәгатьләрен карау

23.1. «Коррупциягә каршы тору турында» 2008 елның 25 декабрендәге 273-ФЗ номерлы Федераль закон һәм «Татарстан Республикасында коррупциягә каршы тору турында» 2006 елның 4 маендагы 34-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законы нигезендә гражданнар коррупцион юнэлештәге фактлар буенча жирле үзидарә органнарына мөрәжәгать итәргә хокуклы.

23.2. Коррупция юнэлешендәге фактлар буенча гражданнар мөрәжәгатьләре үз эченә коррупция һәм Янап акча алу, гражданнарның хокукларын һәм законлы мәнфәгатьләрен кыскарту, хезмәт тәртибенә карата таләпләрне бозу, шулай ук хезмәт урыныннан явызларча файдалану билгеләре булган башка гамәлләр кылу фактлары турында мәгълүматны ала.

23.3. Күрсәтелгән аноним мөрәжәгатьтә эзерләнә торган, эшләнә торган яисә бөтенләй хокукка каршы гамәл, шулай ук аны эзерләүче, гамәл кылучы яки башкарган зат турында белешмәләр булса, мөрәжәгать аларның компетенциясе нигезендә дәүләт органнарына теркәлергә һәм жибәрелергә тиеш.

23.4. Коррупция юнэлешендәге фактлар буенча гражданнар мөрәжәгатьләре белән эшләүче вазыйфай затлар, Россия Федерациясе законнары нигезендә хезмәт мәгълүматын һәм конфиденциаль характердагы белешмәләрне саклаган өчен, билгеләнгән тәртиптә шәхси җаваплылык тоталар.

23.5. Коррупция юнэлешендәге фактлар буенча гражданнар мөрәжәгатьләре белән эшләү тәртибе жирле үзидарә органнарының норматив хокукый актлары белән билгеләнә.

Гомуми бүлек башлыгы

Г.Ф. Хәлиуллов

ГРАЖДАННАРНЫ КАБУЛ ИТҮНЕҢ ХИСАП КАРТАСЫ

№ _____ "___" _____ 20__ ел.

Татарстан Республикасы, Чүпрәле муниципаль районы

Адрес: _____

Авторның фамилиясе, исеме, атасының исеме

_____

Социаль хәле _____

Ташламалы состав _____

Кабатлау: әйе, юк _____

Әңгәмәнең эчтәлегә _____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

Кабул итү нәтижәсе _____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

Әңгәмә алып барды

_____

Имза: _____

Телдөн жавапка риза _____

Имза: _____